

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Характер взаємозв’язків пізнавальних
процесів і творчих здібностей у дітей
дошкільного віку”*

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи ПС-22-1вм
Спеціальності 053 «Психологія»
Семенчук О.В.
Керівник: Юдіна А.В.,
канд. психол. наук

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Семенчук О.В.

на тему:

«Характер взаємозв'язків пізнавальних процесів і творчих здібностей у дітей дошкільного віку»

Кваліфікаційна робота здобувачки 2-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження характеру взаємозв'язків пізнавальних процесів і творчих здібностей у дітей дошкільного віку.

Дипломна робота присвячена вивченню характеру зв'язку пізнавальних процесів і творчих здібностей у дітей дошкільного віку. В роботі розкрито теоретичні аспекти формування та розвитку мислення у дітей дошкільного віку.

Наведено теоретичний аналіз особливостей прояву пам'яті та уваги у дітей дошкільного віку. Показано теоретичний аналіз проблеми формування та розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Представлено особливості формування творчого мислення та креативності у дітей дошкільного віку.

Здійснено змістовний аналіз теоретичних аспектів формування та розвитку мислення у дітей дошкільного віку. З'ясовано, що мислення – це процес, який пов'язує з пошуком чогось нового, тим самим складаючи вищий рівень розвитку пізнання. Визначено, що розвиток мислення у дошкільному віці займає важливе місце серед інших психічних функцій. Мислення молодшого школяра характеризується високими темпами його розвитку, оскільки відбуваються структурні та якісні перетворення в інтелектуальних процесах.

Проведено теоретичний аналіз особливостей прояву пам'яті та уваги у дітей дошкільного віку. Встановлено, що увага у дітей дошкільного віку має свої особливості. Встановлено, що дітям легше зосереджуватися на конкретному навчальному матеріалі, підкріпленому різними засобами унаочнення, їм важче підтримувати спрямованість уваги за несприятливих зовнішніх умов роботи, переборювати її відволікання. Тому тут особливо треба дбати про усунення зовнішніх перешкод, що заважають зосередженню дітей на роботі.

З'ясовано, що пам'ять є це психічний процес зберігання, відтворення та забування інформації індивідом. Найточнішими асоціаціями, які ви-никають щодо поняття «пам'ять», є асоціації з магнітофоном, що відтворює звуки, відеокамерою або комп'ютерною системою, що укладають інформацію за певними схемами.

В роботі описано мету, завдання та загальну організація емпіричного дослідження характеру зв'язку пізнавальних процесів і творчих здібностей у

дітей дошкільного віку. Здійснено вивчення рівня прояву пізнавальних процесів і творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Вивчення рівнів сформованості та розвитку психічних процесів у дітей дошкільного віку показало, що в основному прояв наочно-образного мислення, здатності до збереження і відтворення інформації, здатність до впізнавання, продуктивність і стійкість уваги виражено у досліджуваних дітей дошкільнят на середньому рівні і є в межах норми. Завдяки пізнавальним психічним процесам дитина одержує знання про навколишній світ та про себе, засвоює нову інформацію, запам'ятовує, розв'язує певні завдання. Серед них виділяють відчуття і сприймання, пам'ять, мислення, увагу.

Емпірично досліджено характер зв'язку пізнавальних процесів і творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Одержані результати вимірювання специфіки зв'язків психічних процесів та творчих здібностей у дітей дошкільного віку показали наявність значимого позитивного зв'язку між показниками мислення, уваги, пам'яті та творчих здібностей.

Представлено аналіз та інтерпретацію отриманих результатів, оформлено методичні рекомендації щодо розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Описані рекомендації можуть доповнити роботу батьків, а також вихователя, яка здійснюється відповідно до рівня їх професіоналізму та особистісних особливостей в межах дитячого садку. Встановлено, що взаємодія батьків, педагогів та дітей базується на можливості спільного творчого вирішення проблеми.

Ключові слова: пізнавальні процеси, мислення, пам'ять, увага, творчі здібності, діти дошкільного віку.

SUMMARY
qualification work
Semenchuk O.

on the topic:

" The Character of the Relationships between Cognitive Processes and Creative Abilities among Preschool Children "

Qualification work of the 2 year applicant (in master format), specialty «Psychology» (Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work) is devoted to the problem theoretical substantiation and empirical study of the relationship between cognitive processes and creative abilities of preschool children.

The diploma work is dedicated to the study of the character of connection between cognitive processes and creative abilities of preschool children. In the paper the theoretical aspects of the formation and development of thinking in preschool children are reveals. The theoretical analysis of the peculiarities of memory and attention of preschool children is given. The theoretical analysis of the problem of formation and development of creative abilities in preschool children is shown. The peculiarities of formation of creative thinking and creativity in preschool children are presented. In this work we describe the purpose, objectives and general organization of an empirical study of the character of connection between cognitive processes and creative abilities of preschool children.

The results of studying the level of manifestation of cognitive processes in preschool children are presented in this work. The study of the levels of formation and development of cognitive processes in preschool children showed that mainly the manifestation of thinking, the ability to store and reproduce information, the ability to recognize, the productivity and stability of attention are expressed among preschool children at an average level and are within the norm. Thanks to cognitive mental processes, the child acquires knowledge about the surrounding world and about himself, learns new information, remembers, and solves certain tasks. Sensation and perception, memory, thinking, attention was distinguished among them.

The nature of the relationship between cognitive processes and creative abilities in preschool children was empirically investigated. The obtained results of measuring the specificity of connections between mental processes and creative abilities in preschool children showed the existence of a significant positive relationship between indicators of thinking, attention, memory and creative abilities.

The analysis and interpretation of the obtained results are presented, methodical recommendations for the development of creative abilities in preschool children are drawn up. The described recommendations can complement the work of

parents, as well as educators, which is carried out in accordance with their level of professionalism and personal characteristics within the kindergarten. It was established that the interaction of parents, teachers and children is based on the possibility of joint creative problem solving. The paper contains an interpretation of the results of studying the specifics of the connection between cognitive processes and creative abilities in preschool children.

Key words: cognitive processes, thinking, memory, attention, creative abilities, children of preschool.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	14
1.1. Теоретичні аспекти формування та розвитку мислення у дітей дошкільного віку	14
1.2. Теоретичний аналіз особливостей прояву пам'яті у дітей дошкільного віку	18
1.3. Аналіз психологічних властивостей уваги у дітей дошкільного віку	21
Висновки до першого розділу	27
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	29
2.1. Психологічні особливості формування та розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку	29
2.2. Психологічні умови та чинники формування творчого мислення та креативності у дітей дошкільного віку	35
Висновки до другого розділу	38
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ І ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
3.1. Мета, завдання та загальна організація дослідження	39
3.2. Результати вимірювання рівнів прояву пізнавальних процесів пам'яті, мислення, уваги у дітей дошкільного віку	48
3.3. Специфіка взаємозв'язків пізнавальних процесів і творчих здібностей у дітей дошкільного віку	55
Висновки до третього розділу	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	72